Opetus- ja kulttuuriministeriö 8.11.2022
Eduskunta

Valtionvarainvaliokunta
Sivistys- ja tiedejaosto

Asiantuntijalausunto; jaoston kokous 9.11.2022

HE 242/2022 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle vuoden 2022 neljänneksi lisätalousarvioksi

Hallituksen esitys vuoden 2022 neljänneksi lisätalousarvioksi sisältää opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalle määrärahalisäyksiä, pääluokan 29 sisäisiä siirtoja sekä aikaisemmin talousarvioon sisällytettyjen määrärahojen uudelleen budjetointeja. Merkittävimmät lisäykset aiheutuvat ukrainalaisille pakolaisille järjestettävästä ammatillisesta koulutuksesta ja tutkintokoulutukseen valmentavasta koulutuksesta sekä hoiva-avustajakoulutuksen lisäämisestä.

Opetus- ja kulttuuriministeriön toimintamenoihin esitetään siirrettäväksi pääluokan sisäisenä siirtona yhteensä 1,6 milj. euroa. Tarkoituksena on ministeriön perustoiminnan edellytysten turvaaminen sekä tiettyjen ministeriön yhteisten kehittämishankkeiden toteuttaminen.

Ukrainasta tulleiden lasten varhaiskasvatuksen järjestämiseksi oli varattu 67 miljoonaa euroa kuluvalle vuodelle. Koska kuluneen kesän jälkeen oli havaittavissa, että varhaiskasvatuksen piiriin ei ollut tullut ennakoitua määrää ukrainalaisia tulijoita, rahoitusta siirrettiin 3,5 miljoonaa euroa vapaan sivistystyön yhteydessä toteutettavaan kotoutumiskoulutukseen, jossa koulutuksen kysyntää on ennakoitua enemmän. Kielikoulutuksen tarjonnan turvaaminen kysynnän mukaisesti on ensisijaista, jotta askel nuorten kohdalla kohti opintoja ja aikuisten kohdalla kohti työllistymistä sujuisi mahdollisimman tehokkaasti.

Vanhustenhuollon henkilöstön saatavuuden parantaminen edellyttää lähihoitajakoulutukseen jo päätettyjen lisäysten ohella myös hoiva-avustajakoulutuksen volyymien ripeää kasvattamista. Lisätalousarviossa ehdotetaan 800 uuden hoiva-avustajan kouluttamiseksi noin 8,5 milj. euron määrärahalisäystä. Tästä 5,4 milj. euroa osoitettaisiin Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskuksen (JOTPA) hankkimaan koulutukseen ja 3,1 milj. euroa työvoimakoulutuksena järjestettävään ammatilliseen koulutukseen. Kaikkiaan hallituksen tavoitteena on 2 500 uuden hoiva-avustajan kouluttaminen vuosien 2022-2025 aikana. Tavoitteen saavuttamiseksi tarvittavia lisämäärärahoja sisältyy myös vuoden 2023 talousarvioesitykseen.

Ukrainalaisille pakolaisille järjestettävään ammatilliseen koulutukseen ja tutkintokoulutukseen valmentavaan koulutukseen ehdotetaan 3 milj. euron lisämäärärahaa. Lisämääräraha myönnettäisiin am-

matillisen koulutuksen järjestäjille tavoitteellisina opiskelijavuosina ja lisäksi perusrahoituksen harkinnanvaraisena korotuksena, jos laskennallinen rahoitus ei riitä kohderyhmän tarvitsemien opiskelukielen oppimista tukevien opintojen tai muiden tukipalvelujen järjestämiseen.

Suomenlinnan hoitokunnalle ehdotetaan lisäystä 300 000 euroa kompensoimaan inflaation vaikutusta rahoituksen riittävyyteen. Tuotantokustannusten nopea nousu vaikuttaa hoitokunnan toimintaan ennakoitua suuremmin. Logistiikka-, materiaali-, poltto- ja voiteluaineet ja palveluhinnat ovat saareen toimitettuna nousseet ensimmäisen viiden kuukauden aikana keskimäärin 43 % edellisen vuoden vastaavaan ajankohtaan verrattuna.

Kansallisteatterin pienen näyttämön peruskorjauksen kustannuksiin ehdotetaan 3,603 milj. euroa lisämäärärahaa kattamaan inflaation aiheuttamaa kustannusten nousua. Pienen näyttämön rakennus peruskorjataan ja perusparannetaan vuosien 2020-2023 aikana. Vuosien 2020-2022 talousarvioissa on hankkeeseen osoitettu yhteensä 55,082 miljoonaa euroa. Ukrainan sodan aiheuttama kustannusten nousu, joka ei ole ollut ennakoitavissa eikä rakennuttajan hallittavissa, aiheuttaa hankkeelle noin 3,603 miljoonan euron lisärahoitustarpeen.

Paimion parantolan kiinteistön ylläpitoon ja liiketoimintamallin kehittämiseen ehdotetaan 2,8 milj. euroa. Paimion Parantola Säätiö käynnisti toimintansa lokakuussa 2020. Valtio osoitti säätiön peruspääomaan 500 000 euroa ja on rahoittanut toiminnan käynnistysvaihetta vuodesta 2020 lukien yhteensä 2 500 000 eurolla. Paimion Parantola Säätiö omistaa Paimion Parantola Oy:n, jonka vastuulla on kiinteistön ylläpito ja korjaaminen sekä sellaisen vuokrausliiketoiminnan kehittäminen, jonka tuotoilla ylläpitokustannukset on mahdollista kattaa pidemmällä aikavälillä. Koronatilanteen johdosta ja yhtiön päävuokralaisen irtisanottua sopimuksensa, erityisesti yhtiön vuokraustoimintaa ei ole pystytty vielä kehittämään tasolle, joka turvaisi ylläpitokustannusten kattamisen.

Opetus- ja kulttuuriministeriölle jo aiemmin Ilmailumuseon tilanhankkeen rahoittamiseksi budjetoidun 1,5 milj. euroa määrärahan käyttöaikaa esitetään jatkettavaksi siten, että valtio voi pyrkiä talousarvion rajoissa edistämään hankkeen toteuttamista. Ilmailumuseosäätiön maanvuokrasopimus Finavia Oyj:n omistamalla kiinteistöllä päättyy vuonna 2028. Museolle on tarkoitus toteuttaa uudisrakennus Aviapoliksen rautatieaseman läheisyydessä sijaitsevalle tontille, jonka Vantaan kaupunki hankkisi omistukseensa.

Bulevardin teatteriyhdistys ry:n loppuvuoden 2022 vuokra-avustus 428 000 euroa siirretään momentille 29.80.50 (Eräät avustukset). Senaatti-kiinteistöt on myynyt 25.8.2022 Aleksanterin teatterin BOA Groupin omistamalle BME10 Property Oy:lle. Siirron perusteena siis on, että momentin 29.80.53 Valtionavustus tilakustannuksiin määrärahaa voidaan käyttää vain valtion omistamissa toimitiloissa toimivien taide- ja kulttuurilaitosten sekä –yhteisöjen tilakustannuksiin.

Opintolainojen valtiontakauksen momentille lisätään 7 milj. euroa, josta 4 milj. euroa aiheutuu maksuvapautusten kasvusta ja 3 milj. euroa takausvastuumenojen kasvusta. Maksuvapautusten määrärahatarpeen kasvu johtuu opintotukilain 40 §:n 1 mom. 2 kohdan mukaisten luopumisten määrän noususta. Opintolainan valtiontakaukseen perustuvan takaussaatavan ja sille kertyneiden korkojen perinnästä voidaan luopua kokonaan, kun perintää ei lainansaajan taloudellinen tilanne huomioon ottaen ole enää tarkoituksenmukaista jatkaa. Takaussaatavien saatavakantaa on käyty Kelassa aktiivisemmin läpi viimeisen vuoden ajan ja Kela on ottanut käyttöön toiminnon, joka nostaa tarkistettavaksi takaussaatavat, jotka ovat olleet ulosotossa sekä ulosoton passiivirekisterissä kaksi kertaa. Takausvastuumenojen taustalla on lainapainotteisuuden kasvu ja opintovelallisten alhaisesta tulotasosta ja työttömyydestä johtuvat vaikeudet opintolainojen takaisinmaksussa. Opintolainakanta on yli 5 mrd. euroa.